

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi ja muutettavaksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia. Ehdotetulla lailla siirrettäisiin lääkärin hyväksymistä merimieslääkäriksi koskevat asetustasoiset säännökset lain tasolle perustuslain edellyttämällä tavalla.

Esityksessä ehdotetaan, että oikeuden toimia merimieslääkärinä myöntää 1 päivänä tammikuuta 2009 aloittava Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Merenkulkulaitoksen sijasta. Oikeus voitaisiin myöntää laillistetulle lääkärille, jolle on Suomessa myönnetty oikeus harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä ja joka on Suomessa suorittanut merimieslääkäreille tarkoitetun koulutuksen. Oikeus toimia merimieslääkärinä myönnettäisiin

toistaiseksi, eikä sitä sidottaisi enää viiden vuoden määräaikaan. Merimieslääkärillä olisi velvollisuus suorittaa ammatillista täydennyskoulutusta viiden vuoden välein. Oikeutta toimia merimieslääkärinä ei myönnettäisi nimettyyn toimipaikkaan. Merimieslääkäri-oikeudet saanut lääkäri voisi toimia sekä yksityisellä että julkisella sektorilla eri toimipaikoissa.

Esityksen mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto pitäisi saatavilla luetteloa terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin merkityistä merimieslääkäreistä. Tämän vuoksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila	3
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	3
Lääkärin hyväksyminen merimieslääkäriksi	3
Merimiesterveyskeskukset	3
Merimieslääkäreiden koulutus	3
Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet	4
Kansainvälinen merenkulkujärjestö (IMO)	4
Kansainvälinen työjärjestö (ILO)	4
Euroopan yhteisön lainsäädäntö	4
2.2. Nykytilan arviointi	4
3. Keskeiset ehdotukset	5
4. Esityksen vaikutukset	5
4.1. Taloudelliset vaikutukset	5
4.2. Julkistaloudelliset vaikutukset	6
4.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan	6
5. Asian valmistelu	6
5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	6
5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	6
6. Riippuvuus muista esityksistä	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8
1. Lakiehdotusten perustelut	8
1.1. Laki lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi	8
1.2. Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n muuttamisesta	9
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	9
3. Voimaantulo	9
4. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	10
LAKIEHDOTUKSET	11
1. Laki lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi	11
2. Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n muuttamisesta	12
LIITE	13
Rinnakkaistekstit	13

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Esityksessä ehdotetaan, että oikeuden toimia merimieslääkärinä myöntäisi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Merenkululaitoksen sijasta. Oikeus voitaisiin myöntää laillistetulle lääkärille, jolle on Suomessa myönnetty oikeus harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammatinharjoittajana ja joka on Suomessa suorittanut merimieslääkäreille tarkoitettua nimenomaisen koulutuksen. Oikeus toimia merimieslääkärinä myönnettäisiin toistaiseksi, eikä sitä sidottaisi enää viiden vuoden määräaikaan. Merimieslääkäreille säädettäisiin velvollisuus suorittaa ammatillista täydennyskoulutusta viiden vuoden välein. Oikeutta toimia merimieslääkärinä ei myöskään enää myönnettäisi nimettyyn toimipaikkaan.

2. Nykytila

Merimieslääkäreiden hyväksymismenettely sekä merimiesterveyskeskusten palvelut ovat lähtökohta merimiesten lääkärintarkastusjärjestelmälle. Lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi säädetään lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi annetussa sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä (1250/1997), jäljempänä *lääkärinhyväksymispäätös*. Merimiesterveyskeskuksista säädetään kansanterveyslaissa (622/1972) ja -asetuksessa (802/1992). Merimiesten lääkärintarkastuksista puolestaan säädetään merimiehen lääkärintarkastuksista annetussa sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä (476/1980), jäljempänä *lääkärintarkastuspäätös*.

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Lääkärin hyväksyminen merimieslääkäriksi

Lääkärinhyväksymispäätöksen 1 §:n mukaan Merenkululaitos voi hakemuksesta myöntää laillistetulle lääkärille oikeuden toimia lääkärintarkastusasetuksen tarkoittamana merimieslääkärinä. Merenkululaitoksen on pyydettävä lääkärinhyväksymispäätöksen 2 §:n mukaan lausunto hakemuksesta

Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselta. Lääkärinhyväksymispäätöksen 3 §:n mukaan oikeus toimia merimieslääkärinä myönnetään nimettyyn toimipaikkaan määräajaksi. Lääkärinhyväksymispäätöksen 4 §:n mukaan merimieslääkärin on osallistuttava vähintään kerran viidessä vuodessa merimieslääkäreille tarkoitettuun koulutukseen tai muuten perehdyttävä merimiesten työolosuhteisiin. Oikeus toimia merimieslääkärinä voidaan hakemuksesta uusua, jos lääkäri on osallistunut merimieslääkäreille tarkoitettuun koulutukseen tai muutoin perehtynyt merimiesten työolosuhteisiin.

Merenkululaitos pitää omaksumansa käytännön mukaisesti luetteloa merimieslääkäreistä viraston internet-kotisivuillaan. Loka-kuussa 2008 merimieslääkäreitä oli 358, joista 68 työskenteli merimiesterveyskeskuksissa. Noin puolet (184) merimieslääkärioikeuksista raukeaa vuoden 2009 aikana ilman hakumenettelyn uusimista.

Merimiesterveyskeskukset

Kansanterveyslain 14 a §:ssä säädetään kuntien tehtäväksi ylläpitää merimiehille näiden kotipaikasta riippumatta merimiesterveidenhuoltoa, johon kuuluvat merimiehen terveydenhuolto ja sairaanhoito sekä hammashuolto. Lisäksi kuntien tulee tuottaa merimiehille varustamon sijaintipaikkakunnasta riippumatta työnantajan järjestettäväksi määrättyjä työterveyshuoltopalveluita. Kansanterveysasetuksen 5 §:ssä säädetään 11 merimiesterveyskeskuksen sijaintipaikoiksi Hamina, Helsinki, Kemi, Kotka, Oulu, Pietarsaari, Pori, Rauma, Savonlinna, Turku ja Vaasa. Lisäksi Ahvenanmaan maakunnan osalta on säädetty erikseen merimieskeskuksesta, joka tuottaa vastaavat työterveyshuoltopalvelut.

Merimieslääkäreiden koulutus

Suomessa merityöalan asiantuntemus on keskitetty Työterveyslaitoksen Turun toimipisteeseen vuodesta 1975 lukien. Turun toimipiste on Suomessa ainoana kouluttanut merimieslääkäreitä. Viimeisen 20 vuoden ai-

kana Työterveyslaitos on järjestänyt vuosittain yhden peruskurssin merimiesterveyskeskusten ulkopuolella toimiville henkilöille. Kurssi on ollut yhden päivän mittainen peruskurssi ja sen sisältö on ollut pääosin samanlainen vuodesta toiseen. Osallistujia kursseilla on ollut noin 20 henkeä ja kurssi on pidetty perinteisesti laivalla, jolloin myös laivatyöoloihin on saatu todellinen kosketus. Lisäksi Työterveyslaitos on järjestänyt kerran vuodessa kahden päivän merilääketieteen ja -työterveyshuollon kurssin merimiesterveyskeskusten henkilöstölle.

Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet

Kansainvälinen merenkulkujärjestö (IMO)

Kansainvälinen merenkulkujärjestö (IMO) hyväksyi vuonna 1978 kansainvälistä merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevan yleissopimuksen (International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarer's, jäljempänä *STCW-yleissopimus*). Uusittu yleissopimus on tullut voimaan 1 päivänä helmikuuta 1997. Määräyksiä on alettu soveltaa asteittain siten, että sopimusta on sovellettu kokonaisuudessaan helmikuun 1 päivästä 2002. *STCW-yleissopimus* edellyttää, että merimieslääkärit ovat jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen hyväksymiä.

Kansainvälinen työjärjestö (ILO)

Kansainvälisen työjärjestön uudistettu merityötä koskeva yleissopimus (2006), jäljempänä *merityösopimus*, sisältää määräyksen merenkulkijalle annettavan lääkärintodistuksen antajasta. Sopimuksen velvoittavan normin mukaan lääkärintodistuksen voi antaa vain asianmukaisesti laillistettu pätevä lääkäri tai, jos kysymyksessä on ainoastaan näkökykyä koskeva todistus, pätevä henkilö, jonka antaman todistuksen toimivaltainen viranomainen hyväksyy. Merityösopimus edellyttää myös, että lääkärintarkastuksia suorittavien lääkäreiden on lääkärin lausuntoja antaessaan oltava ammatillisesti riippumattomia.

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/25/EY merenkulkijoiden vähimmäiskoulutuksesta on annettu 4 päivänä huhtikuuta 2001. Direktiivin tavoitteena on varmentaa merenkulun turvallisuus ja täytäntöönpanna EU:ssa *STCW-yleissopimuksen* ja koodin pakottavat määräykset. Direktiivi edellyttää, että merimiehen lääkärintodistuksen myöntää jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen hyväksymä, asianmukaisesti pätevä lääkäri.

2.2. Nykytilan arviointi

Merimieslääkäreiden hyväksymisjärjestelmä on tarpeellinen, koska merimiesten terveystarkastuksia tekevän lääkärin on tunnettava merialan työolosuhteet ja ne terveydelliset seikat ja sairaudet, jotka saattavat vaikuttaa meriturvallisuuteen. Merimieslääkäriksi hyväksytyt lääkärit arvioi henkilön terveydellisen sopivuuden työskennellä merioloissa. Jotta terveydellistä sopivuutta voitaisiin arvioida, henkilölle tehtävän terveystarkastuksen on oltava paitsi tietyn sisältöinen myös sellainen, että siinä voidaan ottaa huomioon meriturvallisuuteen vaikuttavat sairaudet ja muut ominaisuudet.

Merimiesterveyskeskusjärjestelmällä varmistetaan se, että merilääketieteeseen ja merialan työoloihin erikoistuneet merimieslääkärit toimivat niissä maan osissa, joissa on erityistä tarvetta merimieslääkäripalveluille. Keskittämällä merimiesten alkutarkastukset merimiesterveyskeskuksiin varmistetaan se, että alalle pyrkivät tai alalle aikovat henkilöt selviytyisivät terveytensä puolesta ammatissaan ja ettei heidän terveydentilassaan ole seikkoja, jotka vaarantaisivat aluksen tai siellä työskentelevien terveyden tai turvallisuuden tai ettei henkilön oma terveys tai turvallisuus vaarantuisi meripalvelun johdosta.

Merimieslääkärin hyväksymistä koskevien tehtävien, mukaan lukien merimieslääkäriluettelon ylläpidon, siirtäminen Merenkululaitoksesta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle on perusteltua hallinnon rationalisoimiseksi. Nykyisen Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ylläpitämässä terveydenhuollon ammattihenkilöiden kes-

kusrekisterissä, jäljempänä *Terhikki-rekisteri*, on tiedot Suomessa toimivista terveydenhuollon ammattihenkilöistä. Terhikki-rekisteriin ei merkitä oikeutta toimia merimieslääkärinä, joten Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksella ei ole tietoa siitä, onko rekisteriin merkitylle lääkärille myönnetty oikeus toimia merimieslääkärinä. Lisäksi virastolla on monipuolinen asiantuntemus terveydenhuollon ammattihenkilöiden pätevyysarviointien suorittamiseen.

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto myöntäisi oikeudet toimia merimieslääkärinä aiemman viiden vuoden määräajan sijasta toistaiseksi. Merialalla laivatyötä tekevien pätevyyskirjat ovat perinteisesti olleet voimassa viiden vuoden määräajan. Tämän vuoksi myös merimieslääkäreille myönnetyt oikeudet on sidottu viiden vuoden määräaikaan. Merimieslääkärit vastaavat meriturvallisuudesta välillisesti toisin kuin laivatyötä tekevät, joiden vastuu on luonteeltaan välitöntä, mistä syystä ei ole enää perusteltua sitoa merimieslääkärioikeuksia määräaikaisuuteen. Merimieslääkärioikeudet yhdenmukaistettaisiin esityksellä muihin terveydenhuollon ammattihenkilöille myönnettäviin oikeuksiin, jotka terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994), jäljempänä *ammattihenkilölaki*, nojalla myönnetään toistaiseksi voimassa olevina.

3. Keskeiset ehdotukset

Ehdotetulla lailla lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi esitetään, että oikeuden toimia merimieslääkärinä myöntäisi Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto Merenkululaitoksen sijasta. Oikeus voitaisiin myöntää laillistetulle lääkärille, jolle on Suomessa myönnetty oikeus harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä ja joka on Suomessa suorittanut merimieslääkäreille tarkoitetun nimenomaisen koulutuksen. Oikeus toimia merimieslääkärinä myönnettäisiin toistaiseksi, eikä sitä sidottaisi enää viiden vuoden määräaikaan. Merimieslääkäreille säädettäisiin velvollisuus riittävään ammatilliseen täydennyskoulutukseen, kuitenkin vähintään viiden vuoden välein. Oikeutta toimia merimieslääkärinä ei

myöskään enää myönnettäisi nimettyyn toimipaikkaan.

Kansalaisuudestaan riippumatta kaikki Suomessa laillistetut lääkärit, joille on myönnetty oikeus harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä, voivat hakea merimieslääkärioikeuksia. Merimieslääkärioikeudet voidaan myöntää, mikäli hakija on Suomessa suorittanut merimieslääkäreiltä vaadittavan koulutuksen. Enää ei myönnettäisi merimieslääkärioikeuksia pelkän käytännössä osoitetun perehtyneisyyden perusteella, vaan hakijalta edellytettäisiin aina vaaditun koulutuksen suorittamista.

Ehdotetulla lailla lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi kumottaisiin lääkärin hyväksymispäätös.

Esityksellä ehdotetaan myöskin ammattihenkilölain 24 a §:ää muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi 4 kohta, jonka mukaan merimieslääkärioikeus ja merimieslääkärioikeuden perustana oleva koulutus merkittäisiin Terhikki-rekisteriin.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Uudistuksesta aiheutuvat lisäkustannukset johtuvat koulutuksen säännöllistymisestä ja monimuotoistumisesta. Suomessa on Merimieslääkäreitä noin 350 ja heitä koulutettaisiin vähintään viiden vuoden välein. Koulutuksen järjestäjänä on toiminut Työterveyslaitoksen Turun toimipiste. Uudistuksen myötä koulutusta olisi lisättävä, jos koulutettavien määrä pysyy ennallaan. Lääkäreiden vaihtuvuudesta johtuen osa koulutuksesta tulee olemaan merimieslääkäreille tarkoitettua nimenomaista koulutusta, osa puolestaan täydennyskoulutusta kokeneille merimieslääkäreille. Koulutusvaatimuksen säännöllistymisen myötä merimieslääkäreiden kouluttaminen vähintään viiden vuoden välein tarkoittaa keskimäärin 70 lääkärin vuosittaista kouluttamista. Vuosittain järjestettäisiin peruskurssi merimieslääkärioikeuksia hakeville lääkäreille. Tämän lisäksi järjestettäisiin 1—2, vuorovuosin jopa 2—3, vuosittaista täydennyskoulutuskurssia. Uusia lisäkursseja tarvittaisiin täten vuosittain 1—2. Osallistumisen helpot-

tamiseksi kurssien kesto olisi yhdellä kertaa 1—2 päivää.

Uudistuksen seurauksena Työterveyslaitoksen koulutuskulut nousisivat vuositasolla arviolta 12 000—20 000 eurolla riippuen kurssien järjestämistavoista ja yksittäisen koulutustilaisuuden kestosta. Käytännössä koulutuskustannukset uudistuksen myötä kaksinkertaistunevat, mikä olisi otettava huomioon tulevien vuosien resurssibudjetoinnissa.

4.2. Julkistaloudelliset vaikutukset

Esityksen mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntäisi merimieslääkäri oikeudet.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston työmäärä lisääntyisi merimieslääkäri-oikeuksia koskevien hakemusten käsittelystä ja hakemusmenettelyyn kuuluvasta päätöksen tekemisestä sekä merimieslääkäri-oikeuden merkitsemisestä Terhikki-rekisteriin. Nämä kustannusten lisäykset on otettu jo aiempien vuosien resurssibudjetoinnissa huomioon varaamalla näihin tarkoituksiin 0,5 henkilötyövuotta.

Merenkulkulaitoksen maksullisista suoritteista annetun liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen (1175/2007) 2 §:n 1 kohdan (liite 1) mukaan Merenkulkulaitos perii 146 euron kiinteän maksun merimieslääkäriä toimimisoikeutta koskevan hakemuksen käsittelystä. Uudistuksen myötä merimieslääkäriä toimimisoikeutta koskevan hakemuksen käsittelymaksu lisättäisiin uutena maksullisena suoritteena Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista annettavaan sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen. Nykyisen 146 euron maksun korottamiseen saattaa tulla tarvetta merimieslääkäri-oikeuden Terhikki-rekisteriin merkitsemisen muodostaessa uuden vaiheen hakemuksen käsittelyprosessissa.

4.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Merimieslääkäri on laillistettu lääkäri, joka tulisi lain perusteella erikseen kelpuutetuksi tähän tehtävään. Esityksessä ehdotetaan merimieslääkäriksi hyväksyminen siirrettäväksi

Merenkulkulaitokselta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle. Näin ollen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntäisi hakemuksesta lääkäriille oikeuden toimia merimieslääkäriä.

Esitys selkeyttäisi käytännössä nykyistä merimieslääkäreiden valvontakäytäntöä ottaen huomioon, että oikeudet myöntävä ja valvontaa suorittava viranomaisena olisi uudistuksen jälkeen sama, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Uusi menettely korvaisi myös nykyisen Merenkulkulaitoksen pyytämän erillisen lausunnon Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselta. Lääkäreiden, mukaan lukien merimieslääkäreiden, toimintaa valvotaan sen mukaan, mitä ammattihenkilölaissa säädetään.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Lakiehdotusta on valmisteltu kolmikantaisesti työ- ja elinkeinoministeriössä toimivan Merimiesasian neuvottelukunnan alaisessa merenkulun terveysjaostossa. Merimiesasiain neuvottelukunnasta annetun työministeriön asetuksen (853/2007) 3 §:n mukaan merenkulun terveysjaosto käsittelee merimiehen terveydenhuoltojärjestelmää ja erityisesti merimiehen lääkärintarkastukseen liittyviä periaatteellisia kysymyksiä. Merimiesasiain neuvottelukunnan merenkulun terveysjaostossa ovat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö, Työterveyslaitos, Merenkulkulaitos, Suomen Varustamoyhdistys ry, Ålands Rederiförening ry, Suomen Laivanpäällystöliitto ry. sekä Suomen Merimies-Unioni.

Asiaa on käsitelty lisäksi Merimiesasiain neuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina keskeiset työnantaja- ja työntekijäjärjestöt. Merimiesasiain neuvottelukunta on hyväksynyt esityksen.

5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä on pyydetty Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen sekä oikeusministeriön lausunnot. Lausuntokierros on kolmikantakä-

sittelystä johtuen toteutettu suppeamuotoisena.

Terveysturvakeskus esittää lausunnossaan tarkennettavaksi esitykseen, että oikeus toimia merimieslääkärinä merkittäisiin Terhikki-rekisteriin. Varsinaista merimieslääkäriluetteloa ei kuitenkaan Terveysturvakeskuksen esityksen mukaan pidettäisi Terhikki-rekisterissä vaan toistaiseksi Merenkululaitoksen omaksuman käytännön mukaisesti sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston internetkotisivuilla. Terveysturvakeskus esittää lisäksi, että esityksestä poistettaisiin viittaukset ammattihenkilölain yksittäisiin säännöksiin. Terveysturvakeskus pitää erityisen tärkeänä myös sitä, että merimieslääkäriksi hakemisesta ja merimieslääkäreiden koulutusvaatimuksista annettaisiin tarkemmat säännökset sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Oikeusministeriö on lausunnossaan esittänyt tarkennettavaksi sosiaali- ja terveysministeriölle annettavia asetuksenantovaltuuksia.

Lausunnoissa esitetyt huomautukset on otettu huomioon ehdotusta viimeisteltäessä.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 131/2008). Tällä esityksellä perustettaisiin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, johon yhdistettäisiin Terveysturvakeskuksen ja Sosiaali- ja terveyshuollon tuotevalvontakeskuksen nykyiset tehtävät. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle ehdotetaan nyt annettavassa esityksessä uutena tehtävänä lääkärin hyväksymistä merimieslääkäriksi sekä luettelon pitämistä hyväksytyistä merimieslääkäreistä.

Lisäksi eduskunnalle on annettu hallituksen esitys (HE 105/2008) laiksi terveysturvakeskuksen ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta. Lakiehdotuksessa esitetään myös muutettavaksi lain 24 a §:ää, jossa säädetään Terhikki-rekisteristä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi

1 §. Merimieslääkäriksi hyväksyminen. Pykälässä esitetään säädettäväksi merimieslääkärioikeuksien myöntämistä koskevista edellytyksistä. Ehdotetun 1 momentin mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voisi hakemuksesta hyväksyä merimieslääkäriksi Suomessa laillistetun lääkärin, jolle on Suomessa myönnetty oikeus harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä ja joka on Suomessa suorittanut koulutuksen merialan työolosuhteista ja terveysvaatimuksista. Tätä koulutusta Suomessa on järjestänyt Työterveyslaitos. Merimieslääkärioikeudet myönnettäisiin toistaiseksi voimassa olevina kuten oikeudet muillekin terveydenhuollon ammattihenkilöille aiemman viiden vuoden määräajan sijasta. Lupaviranomaisena toimisi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Säännöksellä täytäntöönpantaisiin merityösopimuksen vaatimukset merenkulkijalle annettavien lääkärintodistusten antajasta.

Koulutuksen tulee perehdyttää lääkäri merialaan yleisesti, laivatyöhön ja sen terveysriskeihin sekä laivatyökelpoisuuden terveydellisiin vaatimuksiin sekä siihen, kuinka merenkulkijan terveystarkastus tulee suorittaa.

Nykyisin lääkärinhyväksymispäätöksen 4 §:n mukaan koulutukseen osallistumisen vaihtoehtona on mahdollisuus osoittaa perehtyneisyys myös muutoin eli käytännön perehtyneisyydellä merimiesten työolosuhteisiin. Ehdotuksessa on täsmennetty koulutusvaatimuksia ja nykytilasta poiketen merimieslääkärioikeuksien saaminen ei olisi enää mahdollista käytännön työkokemuksen perusteella. Merimieslääkärioikeuksia ei myöskään jatkossa myönnettäisi enää nimettyyn toimipaikkaan. Jatkossa merimieslääkärioikeudet saanut lääkäri voisi täten toimia sekä yksityisellä että julkisella sektorilla eri toimipaikoissa.

2 §. Täydennyskoulutusvelvollisuus. Pykä-

län mukaan merimieslääkärin työnantaja olisi velvollinen huolehtimaan siitä, että merimieslääkärit osallistuisivat ammattitaitoaan ylläpitävään merilääketieteen ja merialan työterveyshuollon täydennyskoulutukseen riittävästi, kuitenkin vähintään säännöllisin viiden vuoden määräajoin. Täydennyskoulutusvelvollisuus koskisi myös itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivaa merimieslääkäriä. Merimieslääkäri olisi velvollinen osallistumaan ammattitaitonsa ylläpitämiseksi täydennyskoulutukseen. Nykyisen lääkärinhyväksymispäätöksen mukaan koulutukseen olisi osallistuttava kerran viidessä vuodessa. Tosin käytännössä osoitetulla perehtyneisyydellä on voitu korvata koulutusvaatimus. Suositeltavaa olisi, että täydennyskoulutus olisi jatkuvaa ammatillisen kehittymisen tarpeeseen perustuvaa toimintaa. Täydennyskoulutusvelvoitteen säännöllistymisen myötä merimieslääkärioikeuksia ei olisi enää tarpeen sitoa viiden vuoden määräaikaan vaan oikeus toimia merimieslääkärinä myönnettäisiin toistaiseksi voimassa olevana. Täydennyskoulutusvelvollisuuden laiminlyönti voisi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa tulla esille joko yksittäistä merimieslääkäriä tai tämän työnantajaa koskevan valvonta-asian yhteydessä. Myös lääninhallituksilla on toimivaltaa terveydenhuollon ammattihenkilöitä, mukaan lukien merimieslääkäreitä, koskevissa valvonta-asioissa.

3 §. Luettelo hyväksytyistä merimieslääkäreistä. Pykälän mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston olisi pidettävä saatavilla luettelo Terhikki-rekisteriin merkityistä merimieslääkäreistä.

4 §. Tarkemmat säännökset. Pykälän mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa tarkempia säännöksiä merimieslääkäriksi hakemisesta sekä 2 §:ssä tarkoitettua koulutuksen sisällöstä, laadusta, määrästä ja järjestämisestä merimiesasiain neuvottelukuntaa kuultuaan.

5 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Ehdotetun 2 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytän-

töönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ehdotetun 3 momentin mukaan esitetyllä lailla kumottaisiin lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi annettu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön päätös (1250/1997).

Ehdotetun 4 momentin mukaan edellä 3 momentissa kumotun asetuksen nojalla Merenkululaitoksen hyväksymällä merimieslääkärillä olisi oikeus jatkaa toimintaansa merimieslääkärinä toistaiseksi ilman uutta hakemusta. Suurin osa tällä hetkellä voimassa olevista merimieslääkärioikeuksista raukeaisivat vuoden 2009 aikana, eikä olisi tarkoituksenmukaista, että 1 päivänä tammikuuta 2009 aloittava Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto käsittelee vuoden 2009 aikana 184 viiden vuoden määräaikaisuuden perusteella raukeavien merimieslääkärioikeuksien uusimista koskevaa hakemusta.

1.2. Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n muuttamisesta

Ammattihenkilölain 24 a §:ää esitetään muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi 4 kohta, jossa säädettäisiin lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi annetun lain (/ 200) 1 §:ssä tarkoitettua merimieslääkärioikeuden ja merimieslääkärioikeuksien myöntämisen perusteena olevan koulutuksesta merkitsemisestä Terhikki-rekisteriin. Täydennyskoulutusta ei merkittäisi Terhikki-rekisteriin vaan ainoastaan alunperin merimieslääkärioikeuksien myöntämisen perusteena ollut koulutus.

Niitä merimieslääkäreitä, jotka jatkaisivat edelleen merimieslääkäreinä Merenkululaitoksen antaman päätöksen nojalla, koskevat tiedot olisi siirrettävä Merenkululaitoksen rekisteristä Terhikki-rekisteriin. Lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi koskevan lakiehdotuksen 5 §:ssä esitetään säädettäväksi, että ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Merenkululaitoksen olisi täten varauduttava siirtämään 31 päivään joulukuuta 2008 mennessä merimieslääkäreitä koskevat tiedot Terveystieteiden ministeriön rekisteriin.

Lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi koskevan lakiesityksen mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntäisi oikeuden toimia merimieslääkärinä Merenkululaitoksen sijasta. Esityksen mukaan oikeus voitaisiin myöntää laillistetulle lääkärille, jolla on Suomessa oikeus harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä. Lisäksi edellytettäisiin merimieslääkäreille tarkoitettua merialan työolosuhteita ja terveysvaatimuksia koskevan koulutuksen suorittamista Suomessa. Merimieslääkärin olisi lisäksi osallistuttava merialan työolosuhteita ja terveysvaatimuksia käsittelevään täydennyskoulutukseen riittävästi, kuitenkin vähintään viiden vuoden välein. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa tarkempia säännöksiä koulutuksen sisällöstä, laadusta, määrästä ja järjestämisestä.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto pitäisi saatavilla luettelo merimieslääkäreistä Merenkululaitoksen omaksuman käytännön mukaisesti viraston internet-kotisivuilla. Luettelo merimieslääkäreistä on julkinen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 6 §:n 1 kohdan nojalla. Terhikki-rekisteriin merkittäisiin tiedot oikeudesta toimia merimieslääkärinä ja sen perusteena olevasta koulutuksesta.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ministeriö voi antaa lakiin perustuen teknisluontoisia ja vähämerkityksellisiä asetuksia, jos lailla annetaan säännökset yksilöiden oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Esityksessä ehdotetaan, että lääkärin oikeudesta toimia merimieslääkärinä koskevan lakiehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa asetuksella tarkempia säännöksiä merimieslääkäreiltä vaadittavan koulutuksen sisällöstä, laadusta, määrästä ja järjestämisestä (4 §). Tämän asetuksenantovaltuuden nojalla annettavat tarkemmat säännökset valmisteltaisiin kolmikantaisesti merimiesasiain neuvottelukunnassa.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

4. Suhde perustuslakiin ja sääätämishjärjestys

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Julkisen vallan käytöstä on kyse muun muassa silloin kun yksikkö voi tehdä päätöksiä yksilön oikeuksista, velvollisuuksista tai etuuksista. Tällaisia päätöksiä Merenkululaitos tekee lääkärihyväksymispäätöksen nojalla. Kyseinen päätös ei ole perustuslain mukainen, joten sitä vastaavat säännökset olisi siirrettävä lain tasolle esityksen mukaisesti. Esityksellä Merenkululaitoksen päätösvalta merimieslääkäreiden hyväksymisestä siirrettäisiin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle.

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla ja elinkeinolla. Perusoikeusuudistukseen liittyvän hallituksen esityksen (HE 309/1993) yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että edellä mainittua oikeutta rajoittavat luonnollisesti eräät tosiasialliset ja oikeudelliset seikat. Sanat ”lain mukaan” viittaavatkin perustelujen mukaan mahdollisuuteen rajoittaa säännöksessä turvattua oikeutta lailla. Perusteluissa on mainittu eräänä rajoitusperusteena terveyden ja turvallisuuden suojaami-

seksi säädetty elinkeinon harjoittamisen luvanvaraisuus. Myös perustuslakivaliokunta on katsonut, että elinkeinotoiminnan luvanvaraisuus on mahdollista erityisin perustein (PeVL 19/2002 vp).

Esityksen mukaan merimieslääkärinä toimiminen edellyttää Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston luvan. Merimieslääkäreiden hyväksymis- ja valvontajärjestelmä on yksi ammatin ja elinkeinon harjoittamisen vapautta rajoittavista järjestelmistä. Lääkäriin hyväksymistä merimieslääkäriksi koskevan esityksen 1 §:ssä tarkoitetun hyväksymisjärjestelmän tarkoituksena on turvata merimiesterveyskeskusten ja merimieslääkäreiden palveluja käyttävien potilaiden oikeuksia, heidän terveyttään ja turvallisuuttaan. 1 §:n mukainen merimieslääkäreiden hyväksyminen ja sen edellytyksenä oleva kouluttautumisvelvollisuus sekä 2 §:n mukainen riittävä, vähintään viiden vuoden välein tapahtuva, täydennyskoulutusvelvollisuus ovat välttämättömiä mainittujen tarkoitusten toteuttamiseksi.

Edellä olevan perusteella katsotaan, että esitykseen sisältyvät lait voidaan säätää tavallisessa lainsäätämishjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Merimieslääkäriksi hyväksyminen

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi hakemuksesta hyväksyä laillistetun lääkärin merimieslääkäriksi. Hyväksymisen edellytyksenä on, että lääkäri on Suomessa myönnetty oikeus harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä ja että hän on Suomessa suorittanut koulutuksen merialan työolosuhteista ja terveysvaatimuksista.

2 §

Täydennyskoulutusvelvollisuus

Merimieslääkärin työnantaja on velvollinen huolehtimaan siitä, että merimieslääkäri osallistuu riittävästi, kuitenkin vähintään viiden vuoden välein, ammattitaitoaan ylläpitävään merialan työolosuhteita ja terveysvaatimuksia käsittelevään täydennyskoulutukseen.

Täydennyskoulutusvelvollisuus koskee myös itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivaa merimieslääkäriä.

3 §

Luettelo hyväksytyistä merimieslääkäreistä

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavi-

raston on pidettävä saatavilla luettelo hyväksytyistä merimieslääkäreistä.

4 §

Tarkemmat säännökset

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen sisällöstä ja hakumenettelystä sekä 1 §:ssä tarkoitetun koulutuksen ja 2 §:ssä tarkoitetun täydennyskoulutuksen sisällöstä, laadusta ja määrästä. Merimiesasian neuvottelukuntaa on kuultava ennen asetuksen antamista.

5 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tällä lailla kumotaan lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi 19 päivänä joulukuuta 1997 annettu sosiaali- ja terveysministeriön päätös (1250/1997).

Merenkululaitoksen ennen tämän lain voimaantuloa hyväksymällä merimieslääkärillä on oikeus toimia toistaiseksi ilman uutta hakemusta.

2.

Laki**terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28 päivänä kesäkuuta 1994 annetun lain (559/1994) 24 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laeissa 1030/2000 ja 690/2005, seuraavasti:

24 a §

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri

Rekisteriin merkitään terveydenhuollon ammattihenkilöistä seuraavat tiedot:

1) nimi, henkilötunnus, kotiosoite, ammatinharjoittamisoikeus ja sen rajoittaminen tai poistaminen, ammatinharjoittamislupa ja sen peruuttaminen samoin kuin oikeus käyttää terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinimikettä ja sen kieltäminen sekä tiedot ammatinharjoittamisoikeuden tai -luvan taikka nimikesuojauksen perusteena olevasta koulutuksesta;

2) terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallituksen ratkaisu, jossa tervey-

denhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnassa on todettu virheellisyyttä, laiminlyöntejä tai moitittavuutta sekä tiedot ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta, sakko- ja vankeusrangaistuksesta, viraltapanosta tai virantoimituksesta pidättämisestä;

3) tiedot erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeudesta ja sen perusteena olevasta koulutuksesta; sekä

4) lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi annetun lain (/) 1 §:ssä tarkoitetut tiedot oikeudesta toimia merimieslääkärinä ja merimieslääkärioikeuksien myöntämisen perusteena olevasta koulutuksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Liisa Hyssälä*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28 päivänä kesäkuuta 1994 annetun lain (559/1994) 24 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laeissa 1030/2000 ja 690/2005, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

24 a §

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri

Ehdotus

24 a §

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri

Rekisteriin merkitään terveydenhuollon ammattihenkilöistä seuraavat tiedot:

1) nimi, henkilötunnus, kotiosoite, ammatinharjoittamisoikeus ja sen rajoittaminen tai poistaminen, ammatinharjoittamislupa ja sen peruuttaminen samoin kuin oikeus käyttää terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä ja sen kieltäminen sekä tiedot ammatinharjoittamisoikeuden tai –luvan taikka nimikesuojauksen perusteena olevasta koulutuksesta;

2) terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallituksen ratkaisu, jossa terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnassa on todettu virheellisyyttä, laiminlyöntejä tai moitittavuutta sekä tiedot ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta, sakko- ja vankeusrangaistuksesta, viraltapanosta tai virantoimituksesta pidättämisestä; sekä

3) tiedot erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeudesta ja sen perusteena olevasta koulutuksesta.

Rekisteriin merkitään terveydenhuollon ammattihenkilöistä seuraavat tiedot:

1) nimi, henkilötunnus, kotiosoite, ammatinharjoittamisoikeus ja sen rajoittaminen tai poistaminen, ammatinharjoittamislupa ja sen peruuttaminen samoin kuin oikeus käyttää terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä ja sen kieltäminen sekä tiedot ammatinharjoittamisoikeuden tai –luvan taikka nimikesuojauksen perusteena olevasta koulutuksesta;

2) terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallituksen ratkaisu, jossa terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnassa on todettu virheellisyyttä, laiminlyöntejä tai moitittavuutta sekä tiedot ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta, sakko- ja vankeusrangaistuksesta, viraltapanosta tai virantoimituksesta pidättämisestä;

3) tiedot erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeudesta ja sen perusteena olevasta koulutuksesta; *sekä*

4) lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi annetun lain (/) 1 §:ssä tarkoitetut tiedot oikeudesta toimia merimieslääkärinä ja merimieslääkärioikeuksien myöntämisen perusteena olevasta koulutuksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 200 .